

УДК 336.7

Арлюкова Катерина Віталіївна,

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури, магістр

Захарченко Наталія Василіївна

Придніпровська державна академія будівництва та архітектури,

кандидат економічних наук, доцент

Інвестиційна політика на регіональному рівні

Анотація

У статті проведений аналіз інвестиційної політики на регіональному рівні Дніпропетровського регіону, визначені тенденції і перспективи інвестування. На основі проведеного дослідження виявлені проблеми й запропоновані напрямки їх рішення.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, регіон, інвестиційні вкладення, активізація інвестиційної діяльності, іноземні інвестиції, джерела інвестицій, прямі іноземні інвестиції, інвестиційна активність.

В статье проведен анализ инвестиционной политики на региональном уровне Днепропетровского региона, определены тенденции и перспективы инвестирования. На основе проведенного исследования выявлены проблемы и предложены направления их решения.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, регион, инвестиционные вложения, активизация инвестиционной деятельности, иностранные инвестиции, источники инвестиций, прямые иностранные инвестиции, инвестиционная активность.

In the article the analysis of investment policy at the regional level Dnipropetrovsk region, determine trends and prospects of investment. On the basis of the study identified the problems and proposed directions for their solution.

Keywords: investment attractiveness, region, investments, investment activity, foreign investment, sources of investment, foreign direct investment, investment activity.

Постановка проблеми. В наш час економіка країни потребує сталого

розвитку. В умовах жорсткої міжнародної конкуренції на ринку капіталів, коли попит перевищує пропозицію, виникає проблема залучення інвестиційних ресурсів. Що потребує формування сприятливого середовища, яке створює умови для підвищення інвестиційної активності потенційних інвесторів. Підвищення ефективності функціонування економічної системи ринкового типу на національному та регіональному рівнях нерозривно пов'язане з ефективністю інвестиційної політики. Особливої актуальності проблема залучення інвестицій в українську економіку набуває за умов посилення конкуренції на міжнародних фінансових ринках, зокрема, Центрально-Східної Європи, розширення Європейського Союзу та підготовки України до набуття членства у Світовій організації торгівлі.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Основи сучасних підходів до вивчення впливу інвестиційних процесів на економічний розвиток були закладені видатним українським вченим М.Туган-Барановським, який визначив причини промислових криз через особливості відтворення основного капіталу, зумовлені його технологічним рівнем. Дослідження закономірностей розвитку економіки як у галузевому, так і в регіональному аспектах у залежності від інвестиційної політики знайшли своє відображення у роботах Дж.Кейнса, М.Фрідмена, М.Портера, Д.Тейлора та Х.Армстронга. Вагомий внесок у вивчення проблем інвестиційних процесів як на національному рівні, так і у розрізі окремих регіонів зробили такі вітчизняні науковці: О.Амоша, Ю.Бажал, П.Беленький, І.Бланк, Є.Бойко, В.Геєць, А.Гойко, Б.Губський, М.Долішній, В.Дубровський, А.Загородній, С.Злупко, М.Козоріз, О.Кузьмін, В.Лановий, О.Махмудов, А.Мерзляк, А.Мокій, В.Онищенко та інші.

Аналіз наукових публікацій показує, що питання аналізу інвестиційної політики на регіональному рівні окремих територій розкрито не повністю: відсутні концептуальні підходи до розробки інвестиційної політики з урахуванням особливостей конкретних регіонів; не має чіткого механізму вибору та реалізації пріоритетів інвестування; методи тактичного та

стратегічного планування інвестиційної діяльності в рамках регіону потребують удосконалення.

Мета статті. Мета дослідження полягає в аналізі інвестиційної привабливості Дніпропетровського регіону та розробці рекомендацій щодо створення сприятливих умов для іноземного інвестування.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Основними законодавчими актами, що впливають на інвестиційний клімат в Україні, є: Конституція України; Господарський, Цивільний, Земельний кодекси України; Закони України: «Про захист іноземних інвестицій в Україні», «Про режим іноземного інвестування», «Про усунення дискримінації в оподаткуванні суб'єктів підприємницької діяльності, створених з використанням майна та коштів вітчизняного походження», «Про зовнішньоекономічну діяльність», «Про інвестиційну діяльність» та інші.

Інвестиції – це те, що «відкладають» на завтрашній день, щоб мати можливість більше споживати в майбутньому. Одна частина інвестицій – це споживчі блага, які не використовуються в поточному періоді, а відкладаються в запас (інвестиції на збільшення запасів). Інша частина інвестицій – це ресурси, які направляються на розширення виробництва (вкладення в будинки, машини і споруди) [1, с.100]. Критерієм ефективності інвестиційних вкладень є мінімальні витрати ресурсів на виробництво і транспортування продукції в результаті здійснення даних вкладень.

Роль інвестицій в економічному розвитку окремих територій шляхом реалізації ефекту мультиплікатора (наступне збільшення інвестицій) і акселератора (наступне збільшення споживчих витрат, які, у свою чергу, стимулюють зростання інвестицій) показано на рис.1

З активізацією іноземних інвесторів на внутрішньому ринку виникає ряд ризиків як для вітчизняних підприємств, так і для економічної безпеки держави загалом. Саме тому необхідною є розробка інвестиційної політики, яка б органічно поєднувала форми іноземного і національного (приватного та

державного) інвестування, оптимізувала взаємозв'язки суб'єктів інвестиційного процесу, вдосконалила нормативно-правову базу всіх рівнів.

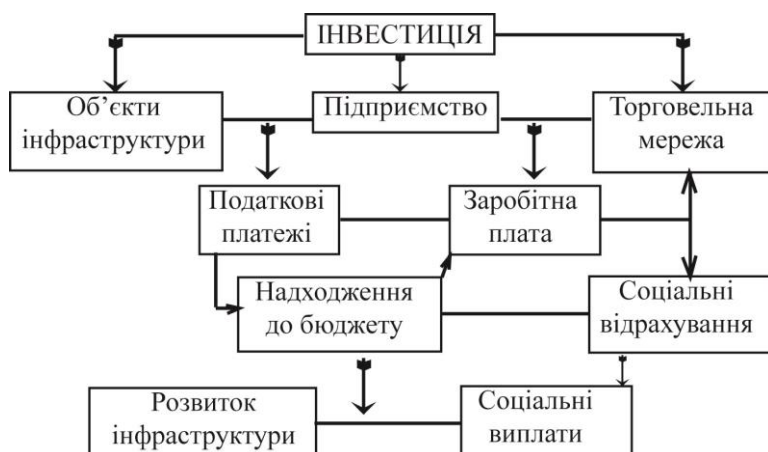

Рис.1 Мультиплікаційний ефект здійснення інвестиції

Регіональна інвестиційна політика - це комплекс дій місцевих органів державної влади та органів місцевого самоврядування, спрямованих на реалізацію конкурентних переваг території, мінімізацію комерційних, соціальних та інших ризиків, що генеруються на місцевому рівні, та стимулювання вкладення капіталів у пріоритетні сектори економіки.

Розвитку регіону найбільшою мірою сприяють конкурентні переваги місцевих підприємств. Особлива роль у регіональній інвестиційній політиці належить транскордонній співпраці регіонів, у результаті якої з'являються можливості для поєднання потенціалу та ресурсів прикордонних територій двох або більше країн. [2]

Інвестиційний клімат – це умови, які сприяють чи гальмують процеси інвестиційної діяльності у конкретному регіоні та у країні в цілому. стан інвестиційно-го клімату визначається інвестиційними ризиками, тобто ймовірністю втрати капіталу. Рівень та характер інвестиційних ризиків формують інвестиційний імідж регіону [3, с. 15].

Інвестиційна привабливість – це якісна та кількісна характеристика внутрішнього та зовнішнього середовища об'єкта можливого інвестування. Головна суть інвестиційної привабливості полягає в реалізації стратегії отримання максимального прибутку від вкладеного капіталу. тому на сьогоднішній день, при розробці і прийнятті інвестиційних рішень,

іноземний інвестор спирається на дослідження конкурентоспроможності регіональної економіки, а саме звертає увагу на регіони, які є більш привабливими.

Відповідно до методології Державної служби статистики України до капітальних інвестицій відносять інвестиції в основний капітал (основні засоби), в інші необоротні матеріальні активи, видатки, пов'язані з удосконалюванням об'єктів основних засобів (капітальний ремонт споруджень, будинків, машин і устаткування), інвестиції в необоротні нематеріальні активи [2]. Інвестиції в основний капітал в Україні в останні роки знаходяться на рівні 13-16% від ВВП. Це один з найнижчих показників в Європі. В країнах ЄС норма інвестицій в основний капітал по відношенню до ВВП не нижче 30%. В Китаї в останні роки цей показник становить 40-46%.

Капітальні інвестиції в Україну за 2010-вересень 2015 роки, млн.грн

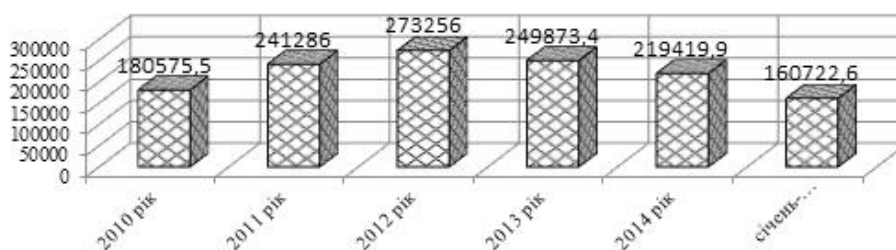

Рис.2. Капітальні інвестиції в Україну за 2010-2015 роки [2]

Дніпропетровська область є одним з найбільш економічно розвинених регіонів України. Можна відзначити безсумнівний зростання інвестицій у динаміці до 2012 року (з 16016,9 млн. грн в 2010 р. до 22509,3 млн. грн в 2012 р). З 2012 року спостерігаємо зменшення інвестицій в Дніпропетровську область. У 2013 році було залучено 21290,1 млн. грн, у 2014 – 20356,3 млн. грн, у 2015 за 9 місяців – 15106,5 млн. грн. Кошти іноземних інвесторів становлять найменшу частку серед джерел фінансування.

**Капітальні інвестиції в Дніпропетровську область
за 2010- вересень 2015 роки, млн.грн**

Рис. 3. Капітальні інвестиції в Дніпропетровську область [4]

**Капітальні інвестиції за джерелами фінансування в Дніпропетровську область
за 2010- вересень 2015 роки, млн.грн**

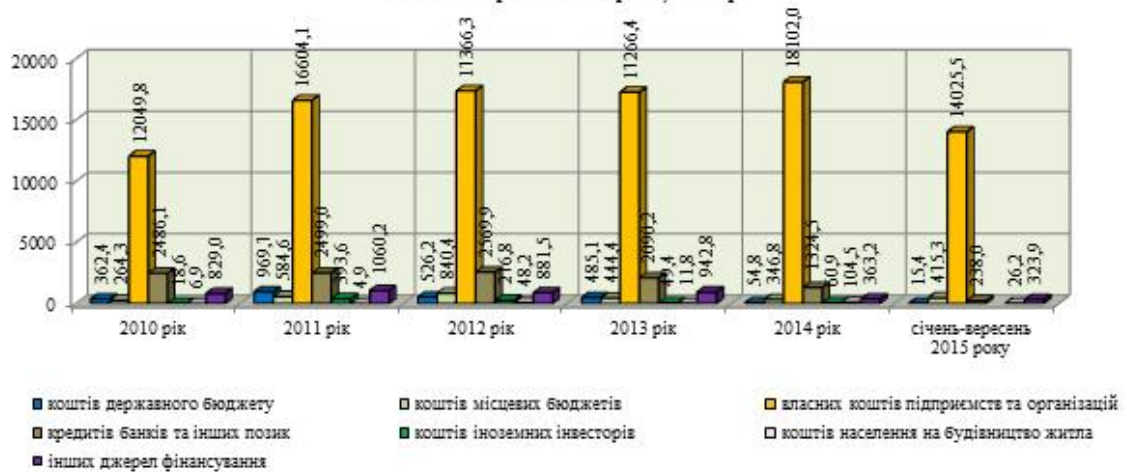

Рис. 4. Капітальні інвестиції за джерелами фінансування [4]

Кредитні ризики в Україні досить великі, тому доступ до інвестиційних кредитних ресурсів відкритий далеко не всім підприємствам. Стратегію фінансування інвестицій підприємствами України варто визнати консервативною, тому що в даних операціях вони, більшою мірою, покладаються на власні сили й можливості [5, с. 36-47].

До десятки основних країн-інвесторів України, на які припадає більше 83% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Кіпр – 12187,6 млн. дол., Нідерланди – 5702,0 млн. дол., Німеччина – 5460,4 млн. дол., Російська Федерація – 2962,8 млн. дол., Австрія – 2639,6 млн. дол., Велика Британія – 1948,7 млн. дол., Віргінські Острови (Брит.) – 1863,3 млн. дол., Франція – 1547,2 млн. дол., Швейцарія – 1369,5 млн. дол. та Італія – 969,1 млн. дол.

Рис.5. Розподіл прямих інвестицій в Україну на вересень 2015 р.

У двох регіонах (Дніпропетровська область і Київ) акумульовано майже дві третини (66,6%) всіх іноземних інвестицій в країну. Дніпропетровська область залишається стабільним і перспективним регіоном. Незважаючи на те, що регіон є прифронтовим, його не залишив жоден іноземний інвестор.

Рис. 6. Дніпропетровська область – лідер економічного розвитку [6].

2,2 тис. доларів на кожного жителя заробила Дніпропетровщина у співпраці з іноземними інвесторами. Це кращий результат серед областей. Показник Київської області, яка наступна стоїть в рейтингу Мінрегіону,

вдвічі менше – всього 966 доларів на жителя. Нарівні з іноземними партнерами в свій регіон вкладають і українські інвестори [6].

На квітень 2015 [7] зарубіжні компанії вклали в економіку регіону більше 7 млрд. грн. Це майже п'ята частина всіх іноземних інвестицій України. Інвестиції надійшли з 62 країн світу. Більше 4,3 млрд. дол., з Німеччини, понад 1,3 млрд дол. - з Кіпру, 714 млн. дол. - з Великобританії, понад 132 млн. дол. - з Нідерландів. 74,5% від загального обсягу інвестицій іноземці вклали в промисловість, 11,3% - у торгівлі, 3,9% - в операції з нерухомим майном. Згідно з листом Дніпропетровської ОДА від 10 липня 2015 року [7], за наявною статистичною інформацією, на 01.04.2015 обсяг прямих іноземних інвестицій, залучених в економіку області з 62 країн світу, склав 7120,0 млн дол. США.

Рис. 7. Іноземні інвестиції у Дніпропетровську область на липень 2015 року [7]

Основними країнами-інвесторами області є: Німеччина -4308,2 млн дол. США, Кіпр - 1304, 7 млн дол. США, Віргінські острови (Брит.) - 714,0

млн дол. США, Нідерланди - 132,4 млн дол. США, Австрія - 105,5 млн дол. США, Великобританія - 82,9 млн дол. США. Іноземні інвестиції з Королівства Бельгія надійшли в обсязі 21,8 млн. дол. США (0,3% від обсягу іноземного капіталу залученого до області) і були вкладені в сільське, лісове і рибне господарство, промисловість, сферу інформації та зв'язку. 20 липня 2015 року в облдержадміністрації розпочав роботу Інвестиційний центр. Сюди зарубіжні підприємці можуть звернутися з будь-якими питаннями - від оформлення документів до скарги на корумпованих чиновників.

У липні 2015 року німецькі бізнесмени, які представляють компанію «Капарол», заявили о готовності вкласти в реконструкцію розташованого в Дніпропетровській області підприємства та супутньої інфраструктури, зокрема, об'їзної автомобільної дороги, більше 5.000.000 євро.[8]

Прями інвестиції в Дніпропетровську область на вересень 2015 р. склали 7259,2 млн. дол., що складає у % до загальному підсумку 16,5 (наприклад, інвестиційна привабливість Києва складає 22674,8 2 млн. дол., що складає у % до загальному підсумку 51,6) [2]

З точки зору напрямку інвестицій, безумовним лідером є промисловість, на яку припадає більше половини усіх інвестицій. Найменша частка фінансування припадає на державне управління та рибальство, незначним залишається і обсяг інвестування в освіту і сферу здоров'я.

В Дніпропетровській області реалізується серія проектів по підвищення інвестиційної привабливості та конкурентоспроможності [9]:

- Проект побудови системи електронного управління «Е-РЕГІОН»
- Проект створення ефективного державного управління світового рівня
- Створено регіональне інвестиційне агентство DIA
- Проект підтримки пріоритетних кластерів будівництва та сільського господарства
- Проекти розвитку транспортної інфраструктури
- Проект з підготовки до фінальної частини впровадження земельної реформи

- Проект по створенню індустриальних парків на території області

Прикладом прямих інвестицій є ArcelorMittal, який заявив про свої плани по довгострокових інвестиціях в металургію Дніпропетровщини в розмірі 1,2 мільярда доларів.

Протягом 2012-2014 років на виконання Інвестиційної програми ПАТ «Дніпрогаз» було направлено 136.4 млн. грн. капітальних інвестицій. Ці кошти були використані на модернізацію та розвиток газотранспортної системи м. Дніпропетровська.

Загальний бюджет Інвестпрограми ПАТ « Дніпрогаз», встановлений НКРЭКУ на 2015 рік, становить 31 мільйон гривень. Кошти планували направити на реконструкцію розподільних газопроводів, встановлення побутових лічильників газу, реконструкцію та капітальний ремонт об'єктів захисту підземних газопроводів від корозії, споруд газорегуляторних пунктів, придбання сучасних приладів діагностики і обстеження стану газових мереж та впровадження систем протиаварійного захисту систем газопостачання. Однак стовідсоткове виконання Інвестпрограми в 2015 році посилюється неотриманням 24.2 млн. грн. тарифної виручки внаслідок падіння обсягів транспортування природного газу. У 2014 році транспортовано 1.06 млрд. куб. м природного газу, що на 155.2 млн. куб. м (12.8%) менше, ніж в 2013 році.

Газотранспортна система в 2015 році вимагає чималих капіталовкладень для її реконструкції та модернізації. Обсяг інвестиції за торішнім підрахунками становить не менш 220млн.грн. для невідкладного ремонту і підтримання газових мереж в робочому стані.

Основними чинниками, що зумовлюють інвестиційну привабливість є:

- 1) наявність ресурсно-сировинної бази та особливості природно-кліматичних умов;
- 2) економіко-географічне положення регіону та рівень його інфраструктурної забезпеченості;
- 3) виробнича та наукова спеціалізація регіону;

- 4) наявність трудового потенціалу та рівень його кваліфікації;
- 5) сукупна купівельна спроможність населення;
- 6) розвиненість інституціональної ринкової структури (біржі, банки, фінансові посередники, страхові компанії та ін.) тощо [10 , с. 156].

Висновки та пропозиції.

Основними завданнями державної інвестиційної політики щодо покращення інвестиційного клімату в Дніпропетровському регіоні можна вважати такі:

- 1) здійснення заходів, спрямованих на прискорення структурної перебудови економіки;
- 2) реформування податкової системи з метою зменшення податкового навантаження, надання пільг суб'єктам, які здійснюють інвестиційну і в першу чергу інноваційну діяльність;
- 3) залучення інвестицій у наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність, чому сприятиме високий рівень кваліфікації трудових ресурсів в регіоні;
- 4) гармонізація національного законодавства із європейськими стандартами;
- 5) проведення презентації найперспективніших інвестиційних проектів в Україні та за кордоном.

Крім вирішення питання вдосконалення відносин в інвестиційній сфері на макрорівні, провідна роль у створенні механізму залучення, сприйняття та ефективного використання інвестицій належить місцевій владі. Загальним критерієм при цьому є скорочення сукупних витрат фінансових, матеріально-технічних та енергетичних ресурсів і збереження довкілля в регіоні при досягненні прийнятних показників щодо якості й термінів реалізації інвестицій-них проектів.

Перспективи подальших наукових досліджень – формування концепції інвестиційної привабливості Дніпропетровського регіону в сучасних умовах.

Список літератури

1. Антипина О.Н., Миклашевская Н.А., Никифоров А.А. Макроэкономика. Навчальний посібник-К.Атика, 2009 .с. 534
2. Державна служба статистики України - Офіційний веб-сайт: – [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
3. Макконнэлл К., Брю С., Экономикс, т. 1, М. Прогресс. 1992, с. 155–156
4. Головне управління статистики у Дніпропетровській області - Офіційний веб-сайт: – [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dneprstat.gov.ua/>
5. Климахина О.М. Система учета экономических показателей в управлении развитием региона / Актуальні складові регіонального розвитку в контексті Європейської інтеграції. Збірник тез.-2009.- с.156
6. Владимир Герш. Днепропетровская область – лидер экономического развития страны. [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dpchas.com.ua/ekonomika/dnepropetrovskaya-oblast-lider-ekonomicheskogo-razvitiya-strany>
7. Проекты в рамках государственно-частного партнерства – [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dia.dp.ua/investments/databases/investment-proposals/>
8. Гребеникова Е. Состояние инвестиционной деятельности в Украине и возможности ее активизации / Економіка. Фінанси. Право. – 2003.- № 2. – с. 14-18
9. Лавров Р.В. Роль банківських установ в активізації інвестиційних процесів на вітчизняних підприємствах / Р.В. Лавров // Актуальні проблеми економіки. – 2009. – № 6. – с. 36-47.
10. Улучшение инвестиционного климата на Днепропетровщине приносит первые плоды – [електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.litsa.com.ua/show/a/24565>